

BUNDEN ER NÅET

(1988 - 1990)

Gladstone havde ikke råd til at betale Don Rosa en løn, der matchede hans talentfulde præstationer, fordi størstedelen af deres overskud gik til at betale for rettighederne til at udgive Disney-tegneserier i Nordamerika. Sådan var vilkårene, hvis han ønskede at lave Disney-tegneserier i USA, og det havde han også affundet sig med. For at lave dette arbejde var hans drøm. "Hvor mange mennesker er i stand til at arbejde med deres drømmejob? Bogstavelig talt, så er der ikke én ting i verden, jeg hellere ville bruge mit liv på end at tegne og skrive om ænderne." Inden han besluttede sig for at afvikle familiens firma og blive professionel tegner, havde Rosa regnet ud, hvordan han lige netop kunne få det til at løbe rundt. Da hans freelance-arbejde kun dækkede to tredjedele af den løn, han fik i Keno Rosa Co., var han nødt til at sælge de originale sider til minimum 40 dollars stykket, selvom de dog endte med at indbringe ham langt mere. Han solgte kun originalerne af nød, for egentlig ville han allerhelst beholde dem selv, men så ville det ikke løbe rundt.

Ja, det hele gik faktisk ganske godt. Selvom Gladstone ikke ligefrem skreg efter nye historier, så eskalerede hans fortjeneste på de originale sider langsomt til priser, højere end Rosa havde turdet håbe på, og udgjorde nu over halvdelen af hans indkomst.

HOLLANDSKE OBERON

Det hele syntes at gå over al forventning, men succesen skulle ikke vare ved. Hvor meget Gladstone end ønskede det, var deres budget i længden ikke nok til at holde Don Rosa beskæftiget på fuldtid. Hans redaktør Byron Erickson foreslog ham derfor at supplere sin indkomst med at lave historier for den hollandske udgiver

Oberon. Rosa havde ikke andre muligheder end at følge Ericksons råd og efterspurgt således manuskripter hos den hollandske udgiver.

De første fire af i alt seks historier, han lavede for Oberon, havde ingen komplekse historier, ingen passion og ikke nær så stor en detaljerigdom som man ellers var vant til. Måske fordi ingen af disse historier var forfattet af ham selv, men af fire forskellige hollændere. Det var ikke dårlige historier, men de var klare eksempler på, at Don Rosas styrke ubetinget lå i hans historiefortælling. Rosa syntes heller ikke denne arbejdsgang, passede ham særlig godt, bl.a. fordi han ikke fik de gode historier og i øvrigt var tvunget til at inkludere figurer, som efter hans mening ikke hørte til i Andeby. Imens gik Rosa rundt med forhåbninger om, at Gladstone fortsat ville have arbejde til ham, om end ikke så meget så i al fald nok til at holde hjulene i gang. Rosa ønskede nemlig ikke at bruge sine egne historier hos Oberon og valgte at spare dem til den udgiver, han kunne takke for sin professionelle karriere. Foruden arbejdet for Oberon fandt Don Rosa sig nødsaget til at supplere sin indkomst med at udbyde prisoverslag på byggeprojekter til en gruppe af hans tidligere ansatte, der efter afviklingen af Keno Rosa Co. havde startet deres eget firma.

Isommeren 1988 begyndte Disneys kontrol med Gladstone at tage til, og hvor de før blot havde taget stilling til den endelige historie, ville de nu være med allerede fra manuskript-stadiet. Rosa blev derfor nødt til at vente på at få sin næste historie *Kong Joakim Den Første* godkendt, før han kunne fortsætte arbejdet på den. Men da der gik meget lang tid, uden at han hørte fra Disney, var der kun en ting, han kunne gøre i mellemtiden – skrive et nyt manuskript. Også det sendte han til godkendelse hos Disney, men stadig uden at høre noget om det første. Dette mønster gentog sig, og Rosa nåede således at skrive manuskripter til hele fire historier (*Det forheksede sølvfad*, *Rottefængerens fra Andeby*, *Bunden er nået* og *Skatten på havets bund*), inden han langt om længe fik en tilbagemelding på *Kong Joakim Den Første*. Tilbage meldingen viste tydeligt, hvor lille interessen var fra Disneys side, hvorfor Don Rosa da også valgte at ignorere rettelserne og fortsætte sit arbejde på sædvanligvis. Dette blev dog hurtigt afløst af en ny, og langt værre problematik, da Rosa to dage før jul i 1988 havde et møde med Gladstones forlægger Bruce Hamilton.

Midt i samtalen nævnte Hamilton, nærmest som en indskydelse, at Gladstone havde fået et påbud fra Disney om ikke at returnere hans originale inkede sider mere. "Du lader til at håndtere det lidt mere letsindigt, end jeg kan." svarede Rosa. "Hvis ikke jeg kan sælge mine originale sider, har jeg simpelthen ikke råd til at leve af det!" Det betød, at han ville miste en årlig indkomst i omegnen af 12.000 dollars. Hvis han mistede så vigtig en indtægtskilde, betød det, at han ikke kunne blive boende i sit hus. Dette var selvfølgelig en ordentlig mundfuld for Rosa, men Gladstone havde ingen andre muligheder end at makke ret over for Disneys krav. Hvis Disney-aftalen røg, ville det få store konsekvenser og ville i sidste ende betyde, at Another Rainbow kunne miste retten til både Barks-litografierne, *Carl Barks Library* samt naturligvis Gladstone-tegneserierne.

Disneys kontrakter sørger de altid for at være ejere af produktionen til al evighed, og tilmed i hele universet hvis det nogensinde skulle blive aktuelt. Hvor urimeligt det end måtte lyde, så var der bare det ved det, at Don Rosa aldrig havde underskrevet en sådan kontrakt med Disney. Rosa arbejdede freelance for Gladstone, hvilket betød, at han selv købte og betalte for det blæk og papir, han brugte, og derfor kunne Disney ikke eje hans originale sider. Så da Disney indså de ikke kunne stoppe Rosa fra at sælge sine originale sider, meddelte de blot Gladstone, at de ikke længere skulle returnere dem til ham. En lignende situation var også sket for tegneserielegenden Jack Kirby, der allerede i 80'erne måtte kæmpe med sin udgiver Marvel for at få sine originale sider retur. Kirbys sag var dog langt mere omfattende og indbefattede hele hans produktion på 8000 sider. I sidste ende fik han dog kun sølle 88 sider tilbage. Rosa var ikke just imponeret over Disney. "Min teori omkring ledere i store firmaer som eksempelvis Disney er, at de er fortørnet og bange for mindre firmaer som Gladstone og sådan nogle som mig. Vi nyder at lave det, vi gør, fordi vi har en forkærlighed for disse karakterer. Lederne er bange, fordi de ved, de kun arbejder med det på grund af pengene. De er forretningsfolk." Disney er imidlertid aldrig kommet med en officiel forklaring på denne politik, men ifølge verserende rygter skyldes det, at de kunne tjene op mod 250 dollars per side på salg til gallerier – en pæn sjat mere end Rosa fik for dem.

Disney-selskabets nye udgivelsespolitik betød, at den måned, Don Rosa havde brugt på at skrive nye historier, reelt set var spildt, eftersom han ikke havde råd eller lyst til at fortsætte arbejdet på disse vilkår. Men da Gladstone allerede havde planlagt udgivelsen med *Kong Joakim Den Første*, fortsatte han dog alligevel arbejdet på denne sidste historie, selvom han ikke var forpligtet til det. ”Jeg fører forretning på et venligt basis, og det virkede, som det rigtige at gøre.” Hvor meget det end ærgrede ham, fandt han sig nu tvunget til at forlade Gladstone. Familiefirmaet var allerede blevet afviklet, så der var intet at vende tilbage til. Don Rosa havde nu bogstaveligt talt nået bunden af sin karriere.

ROTTEFÆNGEREN

Don Rosa havde arbejdet på en enkelt gag-historie hos Gladstone, som de af førnævnte årsager ikke havde råd til. Så da Oberon virkede som den eneste mulighed, han havde for at lave tegneserier, forsøgte han sig i stedet hos dem. Til trods for at hollænderne ikke var videre begejstret for Rosas tegnestil, lykkedes det ham alligevel at sælge dem *Det forheksede sølvfad*. Forlaget fik Mau Heymans til at tegne den første side for at vise Rosa, hvilken Disney-stil de ønskede at opnå. Det havde dog ikke den ønskede virkning, og Rosa fortsatte fortrøstningsfuldt, hvor han slap. Foruden første side endte historien med at få omtegnet to af figurerne ansigter, som ironisk nok var det, Rosa syntes bedst om ved sine egne tegninger. Derfor kan det undre, og mest af alt ærgre en, at disse ændringer blev foretaget, ikke mindst fordi det var den eneste af de seks historier, der undergik korrigeringer. Don Rosa har siden haft et lettere anspændt forhold til de hollandske udgivere, især fordi den medgang, han siden mødte blandt de hollandske læsere, var stik modsat af, hvad Oberon gav udtryk for. Det næste, og hvad der skulle vise sig at blive det sidste projekt for Oberon, havde udgangspunkt i en gammel Carl Barks-historie. Bruce Hamilton, der tidligere havde involveret sig i adskillige projekter med Barks, fik under arbejdet på *Carl Barks Library*, et bredt kendskab til upublicerede serier Barks igennem tiden aldrig havde færdiggjort.

En af disse historier var *Rottefænger fra Andeby*, en 8-siders Georg Gearløs-historie der oprindeligt var planlagt til det allerførste Georg Gearløs-blad i 1959.

De første tre sider var så godt som tegnet og manglede egentlig kun blæk. Men Barks kvittede projektet, fordi han følte, at han havde rodet sig ind i en alt for detaljeret historie, der krævede horder af børn og rotter, og det var ikke besværet værd. Det kunne synes som skæbnens ironi, at en serie Barks droppede på grund af dens mange detaljer, skulle afsluttes af Rosa, hvis historier netop er kendetegnet ved endeløse mængder af detaljerigdom. Med andre ord var opgaven som skræddersyet til Don Rosa, og det var nok det, der slog Hamilton, da han foreslog opgaven til Rosa. Det var naturligvis et stort privilegium at få æren af at fortsætte, hvor Barks havde sluppet, det havde han ligeledes prøvet, da han rentegnede Barks' skitse *Lost in Davy Jones Locker* til forsiden af *Uncle Scrooge Adventures 17*. Og selvom han i sin tid havde taget imod opgaven med åbne arme, blev den dog lagt på hylden for en stund og først hevet frem igen, da han havde mulighed for at sælge den til Oberon. Set i bakspejlet er det ironisk, at hollænderen Daan Jippes bare få år efter gjorde det til fast tradition at færdiggøre Barks' Grønspættemanuskripter. Historien endte med at blive færdiggjort hele 30 år efter, den oprindeligt var blevet påbegyndt, og selvom det endelige resultat måske langt fra minder om noget, Barks kunne have fundet på, er det stadig en god lille historie med masser af detaljerede rotter! Don Rosa fornemmede, at Oberon ikke ønskede ham som fast bidragsyder til bladet, og vendte derfor aldrig tilbage igen. Efter denne historie gik der lang tid, før Don Rosa igen kom til at tegne en historie.

LUFTENS HELTE

I 1987 påbegyndte Disney-selskabet et nyt kapitel i deres mere end 60 år lange historie. En ny tegnefilmsserie ved navn *Rip, Rap og Rup på eventyr* kickstartede en epoke af uforglemmelige tegnefilmsfigurer og –serier, som skulle blive kendt blandt børn over hele verden. Disney havde oprindeligt tilbudt Don Rosa et job som manuskriptforfatter på *Rip, Rap og Rup på eventyr*, fordi de så et potentiale i hans historier, der ligesom tv-serien, tog udgangspunkt i gamle Barks-klassikere. I modsætning til Rosas historier gik tv-serien mere og mere væk fra denne tilsyneladende succesfulde opskrift, hvilket i sidste ende blev dens død. Men inden det gik så vidt, havde Disney-selskabet forsøgt at få Rosa til Los Angeles, så han kunne indgå som fast del af det team, der skrev manuskripterne til tv-serien. Hvor

© DISNEY

smigrende det end lød, havde Rosa dengang fuld gang i sin tegneseriekarriere for Gladstone, og han ønskede alligevel ikke at bosætte sig i Los Angeles. Hans rolige og indadvendte gemyt tillod ham ikke at bo i en storby, og det mindre lokalsamfund passede ham derfor langt bedre. Det forstod Disney godt og tilbød ham derfor muligheden for at skrive manuskripterne fra sit hjem i Louisville. Don Rosa forklarede dem sagens rette sammenhæng; at han ikke ville slippe sin livslange drøm om at lave historier med ænderne og måtte derfor venligst afslå deres tilbud endnu engang.

Baloo charmerede sig endnu en gang ind i både børns og voksnes hjerter.

Det var derfor oplagt for Don Rosa at kontakte Disney igen, da det stod klart for ham, at der desværre ikke var nogen økonomisk fremtid i at fortsætte med at lave historier for Gladstone. Det var ikke, hvad han ønskede, men han havde på den anden side ikke andre valg. Skæbnen ville, at Don Rosa for anden gang i sin karriere trådte i sit forbilledes fodspor – nu som manuskriptforfatter til tegnefilm. Dagen efter han havde kontaktet dem, blev han fløjet til Los Angeles for at blive informeret yderligere

om arbejdet. *Rip, Rap og Rup på eventyr* var dog allerede en afsluttet affære og var i mellemtiden blevet erstattet af *Nøddepatruljen*, en serie der også sang på sidste vers. Rosa blev derfor sat til at arbejde på en helt ny serie ved navn *Luftens helte*.

Luftens helte var ligesom *Rip, Rap og Rup på eventyr* en god blanding af eventyr og mysterier med en humoristisk undertone, men med hvad Rosa betegnede som *langt mere tempofyldte historier*. Hovedrollen blev spillet af Baloo, den store, grå bamsebjørn, der charmerede sig ind i hjertet på publikum med sin tilbagelænedede livsfilosofi i *Junglebogen* fra 1967. Han levede i en verden af antropomorfe dyr og havde et flyfragtselskab i en sydligt inspireret 30'er-lignende havneby. Udover Baloo var der få andre figurer fra samme film, men ellers var resten nye med enkelte, uforglemmelige tilføjelser. Alt i alt meget charmerende. Da Don Rosa først havde lært at skrive tegnefilmmanuskripter og var blevet introduceret for karaktererne, kunne han gå i gang med sit arbejde hjemmefra. Han modtog de plotelementer, producenterne ønskede skulle indgå i den pågældende episode, og det gav ham ikke megen plads til selvudfoldelse. Rosa fik fornøjelsen af at skrive manuskript til de to første episoder, og selvom der ikke var tale om seriens firdelte pilotafsnit, gav det ham alligevel mulighed for at være med til at forme karaktererne. Til trods for at jobbet ikke interesserede ham synderligt, kom Rosa nogenlunde helskindet igennem de to første episoder. Men hvor meget af disse historier, der kan tilskrives Don Rosa, er imidlertid uvist. Faktum er dog, at disse to episoder indeholder en god portion underholdning med en række gode uforglemmelige gags.

Serien havde premiere i september 1990 som del af et nyt program kaldet *The Disney Afternoon*, og det blev øjeblikkeligt en succes. På grund af seriens sendeflade blev alle seriens 65 episoder vist inden for et år, men formåede dog at køre ugentligt i fire fulde sæsoner. Den første af Rosas episoder, *Kim som barnepige*, havde premiere på Disney Channel den 11. september 1990. Det var en meget banal historie, om Kim der skal passe Molly, mens Rebecca og Baloo handler ind. Imens igangsætter luftpiraterne et kup på byens borgere, hvilket resulterer i at en tiarmet kæmpeblæksprutte angriber Rebeccas lejlighedskompleks, som i mellemtiden ikke gør Kims job nemmere for ham. I Rosas næste episode virkede det

som om, han havde fået bedre styr på mediet, og den levede i langt højere grad op til hans niveau. *En iskold pilot* blev sendt tre dage efter og indeholdt til gengæld et langt sjovere plot. Baloo får suspenderet sin flyverlicens i en uge, og da Cape Suzette får til opgave at fragte et kæmpe isbjerg ned til en ørkenprins, ser Rebecca sit snit til at få en flyverlicens og kun med hjælp fra sin bog 'Sådan flyver man i tre lette lektioner' fragte isbjerget. Dette skaber selvsagt en række problemer, og episoden kommer til at fremstå som en af de bedre i serien.

Den proces, Rosa gennemgik med hver episode, bestod af tre faser. Først var der idéoplægget, hvor den mest basale historie blev skrevet. Her skulle han knytte alle de plotelementer sammen, han havde fået udleveret af Disney. Derefter kom synopsiset, hvor han skulle beskrive episodens handling langt mere detaljeret, men stadig uden brug af replikker. Og det var først ved denne fase, at Rosa blev betalt for sit arbejde. Alt, hvad han havde lavet før, var så at sige gratis arbejde. Tredje og sidste fase var således det endelige manuskript. Da Rosa fik udleveret plotelementerne til den næste episode, var serien i mellemtiden blevet opprioriteret gevaldigt af Disney, fordi der snart ikke var mere at hente i *Nøddepatruljen*. Den tredje episode gav Rosa store problemer. Han kæmpede for at få plotelementerne til overhovedet at hænge sammen, men da det endelig lykkedes ham, ændrede Disney på dem igen.

Efter at det havde gentaget sig fire-fem gange, havde han til sidst brugt fire uger på denne fase alene og ville yderligere komme til at bruge to uger på et synopsis. Fortsatte dette, ville hans løn samlet set være så dårlig, at han umuligt ville kunne leve af det. Samtidig var der tilbud andre steder fra, der begyndte at presse på, og da Rosa alligevel ikke syntes at befinde sig i sit rette element, fortalte han Disney, at han tog en pause fra tegnefilmene.

Don Rosa har desværre aldrig vendt tilbage til filmens verden til trods for hans åbenlyse interesse for – og påvirkning af – film og tv-serier. Årsagen til dette kan ses som et direkte resultat af episoden med Disney Animation Studio, der tilsyneladende har traumatiseret hans syn på de filmiske arbejdsmetoder. "Jeg har ikke nok kontrol over det. Som tegner havde jeg fuldstændig kontrol over hvert eneste aspekt af det. Det er, hvad jeg kan lide."

UNGERNE PÅ EVENTYR

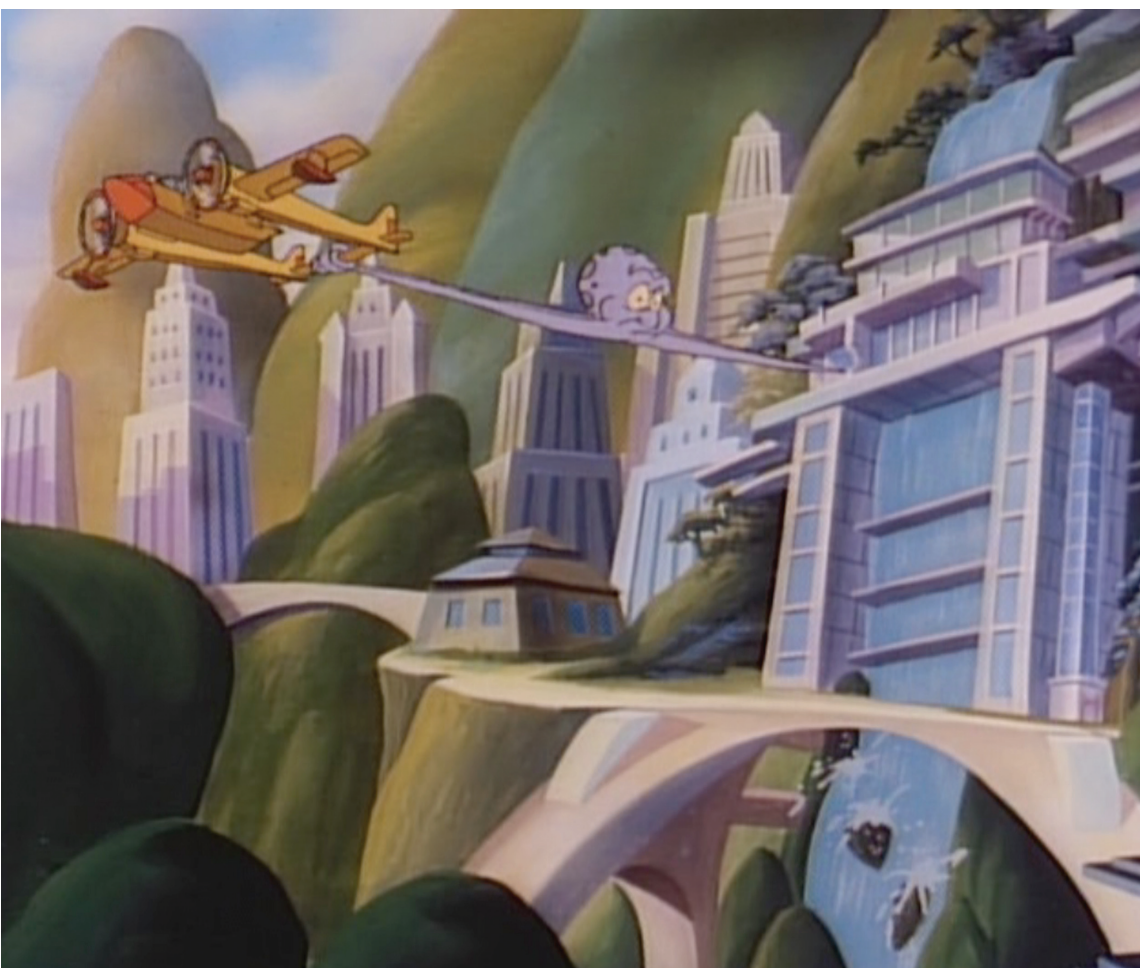
Rip, Rap og Rup på eventyr blev et stort hit blandt den yngre målgruppe, og derfor affødte tv-serien foruden adskilligt merchandise også et månedligt blad. Da bladet hovedsageligt var rettet mod de yngre læsere, var indholdet derfor også derefter med små lege og opgaver. Disney Comics kontaktede Rosa og fortalte ham om bladet og tilbød ham at forfatte bladets få Rip, Rap og Rup på eventyr-historier. Tegningerne skulle en gruppe anonyme argentinske kunstnere samlet under 'Jaime Diaz Studio' stå for, eftersom Argentina var i en dyb økonomisk krise, var det billigt for Disney at få dem tegnet i Sydamerika. Selve seriens udgangspunkt i gamle Barks-klassikere må have været ret tiltalende for Rosa, om end den mindede om hans egen. Men seriens lettere ulogiske sammensætning var en langt større kamel at sluge. Rosa havde dog ingen umiddelbar interesse i at skrive historierne, "set fra mit synspunkt ville Joakim aldrig lade Rip, Rap og Rup bo hos sig, som det var tilfældet i tv-serien!" Men lønnen var utrolig god, og Rosa befandt sig ikke desto mindre i økonomiske kvaler, hvor han ikke kunne tillade sig at være kræsen. Det huede ham ærlig talt ikke, at han netop var stoppet med at skrive *Luftens helte*-manuskripter, fordi det ikke var dét, han ønskede, blot for at blive sat til at skrive Rip, Rap og Rup på eventyr-historier i stedet. Resultatet blev en fire-siders historie, hvor Rosa i bedste velgående forsøgte at gøre af brug af seriens specifikke personer: Max Motor og Bimmer. Da hans endelige manuskript blev voldsomt ændret, og han tillige havde problemer med at få sin løn udbetalt, besluttede han sig for at stoppe.

BUNDEN ER NÅET

Den 30. september 1989 udløb Gladstones licens til Disney-tegneserier. Inden da havde Gladstone udsendt ekstra store numre for at presse citronen til sidste dråbe. Disney havde ikke ønsket at forny kontrakten med Gladstone, fordi de var overbevist om, at de selv kunne opbygge et marked med en årlig omsætning på op imod 20 millioner dollars. Disney undervurderede Gladstones evner og regnede ikke dette for muligt grundet firmaets lille størrelse. Det betød, at Disney nu for første gang i deres mangeårige historie selv stod for udgivelsen af deres egne tegneserier. Manglen på licensfornyelse kom heldigvis

ikke til at få indflydelse på søsterselskabet Another Rainbows andre projekter. Indbildsk og uden nogen form for realitetssans tog Disney nu kontakt til Don Rosa for at få ham til at lave tegneserier for dem, til trods for at deres politik ikke havde ændret sig den mindste smule. Don Rosa fortalte, at han under ingen omstændigheder ville underskrive en kontrakt, der fraskrev ham retten til sine originalsider, men for at vise sin velvillighed til at arbejde for dem tilbød han at lave en historie for dem. På dette tidspunkt manglede Rosa stadig at afsætte to af de fire historier, han havde skrevet til Gladstone og besluttede sig for at lave den, han mente, passede bedst til det amerikanske publikum. Men da Disney ikke ændrede politik, var Rosas tillid definitivt brugt op. Noget tid efter modtog han en check på 5 dollars – der angiveligt var til udgifter af materialer.

Kim som barnepige var kraftigt inspireret af klassiske monsterfilm fra 50'erne.

Bunden er nået havde tidligere været afvist af hans redaktør på Gladstone, fordi den mindede for meget om en klassisk Barks-historie. Men det syntes dog ikke at røre Disney, måske fordi de ikke havde noget synderligt kendskab til deres egne historier. Historien udkom i det første nummer af *Donald Duck Adventures*, som blev udgivet forseglet i kraftig plastic med beskeden om, at hvis emballagen blev brudt, ville bladets samlerværdi falde. Oprindeligt indeholdt historien et budskab, der var kraftigt rettet mod de mere spekulative samlere, men endte nu i stedet som en underlig selvmodsigende kommentar til Disney. Endnu engang havde Disney bevist, hvor lidt de kendte til – og i det hele taget interesserede sig for – indholdet i deres egne blade. Med tiden måtte de da også se i øjnene, at selv ikke de kunne tjene de enorme summer på et tegneseriemarked, der for længst havde toppet. Selv ikke Gladstones fine salgstal formåede de at opretholde, hvilket senere kom til at præge Gladstone, da de fik deres licens tilbage i 1993. Don Rosa stod nu igen uden job, men tingene skulle meget snart vise sig at vende ...